

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ วันนี้วันพระ วันพระนะ สมัยพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม แสดงธรรมๆ เพื่อรู้สัตว์บนสัตว์ใจ การรู้สัตว์บนสัตว์คือการประพฤติปฏิบัติ

เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วพระเจ้าพิมพิสารเป็นคนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ลัทธิศาสนาอื่นเขามีวันสำคัญในศาสนาของเขา ทำไมพระพุทธศาสนาไม่มีวันสำคัญในพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้บัญญัติให้วันพระเล็กพระใหญ่เป็นวันทำบุญกุศลของชาวพุทธไป

ถ้าวันทำบุญกุศลของชาวพุทธขึ้นมา เราไปวัดไปวาเราไปจำศีล ไปจำศีลก็เพื่อฟื้นฟูหัวใจของเรา ไปฟังธรรมๆ ฟังธรรมก็เพื่อสติปัญญาของเรา

วันนี้วันพระ วันพระในพระพุทธศาสนา ในศาสนา ในลัทธิความเชื่อต่างๆ ในปฏิทินวันหยุดวันสำคัญในโลกนี้มหาศาล มหาศาลนะ ซ้อนกันๆ อยู่อย่างนั้นนะ ลัทธิความเชื่อ แต่ความจริงๆ ความจริงในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อใคร ให้เชื่อในผลการประพฤติปฏิบัติไป แต่ของเรา เรายังไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ เราเชื่อเขาไปเรื่อย

ศรัทธาความเชื่อนะ ศรัทธาความเชื่อเป็นหัวใจจักร หัวรถจักรดึงให้เราขึ้นมาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาศึกษาแล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมากิเลสมันหลอกทั้งนั้นนะ

ถ้ากิเลสมันหลอกแล้วเราไม่เชื่อสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น เราไม่เชื่อนะ เราเชื่อผลในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราเชื่อในผลการประพฤติปฏิบัติ เวลามันเกิดความมหัศจรรย์ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

ถ้าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เราก็เปล่งใจนะ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านบวชมา ตั้งแต่เป็นสามเณร ทั้งชีวิตของท่าน ท่านอยู่ในเพศสมณะ ท่านมีความสุขอย่างไร

ของเราอยู่ทางโลกๆ เราว่าเรามีความสุขของเราๆ ความสุขแบบนี้มันเป็นความสุขแบบ โลภีๆ ความสุขทางโลกๆ ใด ความสุขเหมือนทางโลกเลย เวลาคนกินเหล้าเมาไป พอกินเหล้าเมา “อิ่มแล้ว พอแล้วแหละ จะไม่กินอีกแล้ว” เดี่ยวกินอีกแล้ว เมาแล้วเมาเล่า พอเลื่อมเมามันก็อยาก เมาต่อไง นี่ก็เหมือนกัน มีความสุขแล้ว สุขอะไร

แต่ถ้าเป็นความจริง สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตมันคืออะไร จิตที่เวียนว่ายตายเกิดใน วัฏฏะ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาสนานุสติญาณ ตั้งแต่พระเวสสันดรไปนะ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แต่การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะใน พระพุทธศาสนา การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะสร้างอำนาจวาสนาบารมีของตน ถ้าสร้างอำนาจ วาสนาบารมีของตนเป็นจรตเป็นนิสัยๆ มันจะฟังแต่สิ่งที่ดีๆ แต่ถ้ามันมีอำนาจวาสนาขึ้นมา มัน คิดแต่เรื่องดีๆ เลือกราคาดีของเราละ เลือกราคาดีแต่เรื่องดีๆ มันไม่คิดแต่เรื่องที่จะชักนำเราไป ในทางที่เสียหาย นี่ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา

คนที่อ่อนแอๆ คิดสิ่งใดก็คิดล้มลุกคลุกคลาน คิดสิ่งใดก็ฟังตัวเองไม่ได้ไง ถ้าฟังตัวเอง ไม่ได้ แพ้ใจของตัวเองก่อนไง พอแพ้ใจของตัวเองก่อน คนที่มีอำนาจวาสนาบารมีของเขา เขา สร้างสมบุญญานุการของเขาขึ้นมา เขามีความคิดที่ดีๆ เขามีความคิดที่จะชนะกิเลสตัดทอนความ ทะยานอยาก

แล้วถ้ามีความคิดที่จะชนะกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก แต่ความคิดมันก็เกิดดับ ความคิดเกิดดับ ทำอย่างไรจะให้เรามั่นคง ทำให้เรามั่นคง เขาก็จะหัดประพฤติปฏิบัติ เขาจะหัด ภาวนาของเขา

เวลาภาวนาของเขา เขาทำใจของเขาให้มันคงขึ้นมา ถ้าใจของเขา มันคงขึ้นมา กิเลสมัน หลอกไม่ได้ เวลากิเลสมันหลอกไม่ได้ นั่นคือความสุขใจ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี มันเป็น อิศรภาพชั่วคราวๆ ใด

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสอนเรื่องมรรคๆ ศีล สมาธิ ปัญญา คิดคือรู้กัน ถ้าเราทำสิ่งใดไม่ได้ เราก็มีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ กันมันไว้ๆ ว่าทำอย่างนั้นมันจะผิด ทำอย่างนี้ทำไม่ได้ รู้กันมันไว้ ถ้ามันเป็นธรรมๆ ก็เป็นธรรมในหัวใจของเรา

ถ้าเป็นธรรมในหัวใจของเรา แล้วเราจะหาหัวใจของเราที่ไหน ถ้าเราหาหัวใจของเราไม่เจอ ถ้าเรายังทำความสงบของใจเราไม่ได้ มันจะรู้เห็นได้อย่างไร ความรู้ความเห็น จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ก็ตัวจิตนั้นมันมีคอบอด เพราะตัวจิตนั้นมันมีวิชา เพราะมันไม่รู้ในตัวของมัน พอตัวของมัน เวลาทำความสงบเข้ามา ก็เข้าสู่ตัวของมันนั่นแหละ

เวลาเข้าสู่ตัวของมัน มันก็มีความสุขของมันแล้ว เห็นไหม แต่มีความสุขแล้วมันก็ไม่มีความสามารถที่จะปลดเปลื้องวิชาในหัวใจของมันได้ มันก็ต้องฝึกหัดใช้ปัญญาๆ

ปัญญาที่เกิดขึ้นนี้โลกุตตรปัญญา ปัญญาที่เหนือโลก เหนือโลกเหนือสังสาร เหนือที่ไหนล่ะ ก็เหนือที่ในหัวใจของเรานี่ไง มันต้องเอาขณะตนเองก่อนๆ ขณะเรานี่ไง

ในพระพุทธศาสนา ในลัทธิศาสนาความเชื่อต่างๆ ทับซ้อนกันๆ ใจ ใครจะเชื่อสิ่งใดๆ มันเชื่อด้วยความสะดวกด้วยความสบายใจ ในเมื่อเราว่าเหว เราไม่มีที่พึ่ง เราก็อาศัยสิ่งนั้นเป็นที่พึ่งๆ ใจ สิ่งใดที่มันเหนือกว่าเรา เราก็อาศัยสิ่งนั้นเป็นที่พึ่ง

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจของเรามันเหนือโลกเหนือสังสาร เหนือวัฏฏะ คูสิ เทวดา อินทร์ พรหมต้องมาพึ่งเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตใจที่มันเหนือหมดเลย เพราะมันเหนือแล้วมันถึงผลของวัฏฏะไง แล้วจะมาเหนืออย่างไรล่ะ

เราก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน เราก็เร่ร้อนเหมือนกัน เราก็มีความทุกข์ความยากในใจของเราเหมือนกัน แต่สิ่งที่มีคุณค่าๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ ใจ กราบธรรมที่ไหน กราบธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มันสถิตธรรมเต็มหัวใจอันนั้นไง เพราะมันสถิตธรรมเต็มหัวใจนั้น ถึงได้วางหลักเกณฑ์ไว้ให้เราประพฤติปฏิบัตินี้ไง ถึงมีวันพระ

วันพระ วันโกน เราแสวงหาของเราใจ คนที่แสวงหาได้มากก็ได้มาก คนที่แสวงหาได้น้อย คนที่ไม่แสวงหาเลยใจ “เราเกิดมาเราก็มีความทุกข์ความยากพอสมควรอยู่แล้ว เราจะมาทุกข์มายาก”...เขามองว่าความทุกข์ความยากใจ

มันเหมือนกับการทำงาน เวลาทำงานขึ้นมา ทำงานต้องอาบเหงื่อต่างน้ำก็คือการทำงาน พระเราก็ต้องทำงานเหมือนกัน เวลาบวชเป็นพระๆ บวชเป็นตามประเพณี ประเพณีก็มาบวชพระ บวชเพื่อให้พ่อแม่ได้บุญกุศลไง บุญกุศลที่ไหน บุญกุศลที่เวลาลูกบวชแล้วไปค้าจุนศาสนา ในทางภาคเหนือเขาเอาไม้ค้ำโพธิ์ๆ เหมือนค้ำศาสนา

นี่ก็เหมือนกัน เอาเลือดเนื้อเชื้อไขมาบวชในพระพุทธศาสนา ให้ศึกษาธรรมะขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สืบทอดกันมา สืบทอดมาด้วยพระ ด้วยการท่องบ่น ด้วยการศึกษา ใจ ทรงจำธรรมวินัยๆ เราได้บุญตรงนี้ พ่อแม่ได้บุญ ๑๖ กับ

ไอ้ลูกก็มาศึกษาๆ มาให้เป็นคนสุก คนสุกคือให้รู้เท่าทัน ให้ชนะกิเลสในใจของตน ให้ชนะกิเลสในใจของตนนะ ออกไปมีครอบครัวจะได้เป็นที่พึ่งที่อาศัยใจ จะพาครอบครัวไปให้ เบิกบาน ไม่ให้ไปทุกข์ไปยากใจ นี่ก็เป็นประเพณี เห็นไหม เวลาบวชมา บวชมาศึกษาธรรมะ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ

แต่ถ้าผู้ที่บวชแล้วอยากจะพ้นจากทุกข์ใจ จะพ้นจากทุกข์ก็ต้องขวนขวายมีการกระทำ ขึ้นมาใจ ที่ว่ามันเหนือโลกๆ มันจะเหนือตรงนี้ใจ มันเหนือตรงที่หัวใจใจ ถ้าหัวใจมันเหนือโลกเหนือโลกเพราะอะไรเหนือโลกเพราะมันมีสติปัญญา มันชนะตนเองคือชนะกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของตน ถ้าชนะกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของตนแล้ว มันจะมีเกษม ภัยมาจากไหน

โลกก็คือโลกใจ เราเกิดมากับโลก เราอยู่กับโลกนะ ผลของวิญญูะ ผลของกรรมใจ เจ้าชาย สิทธัตถะที่เกิดมาก็เกิดมาเพราะได้สร้างคุณงามความดีมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ชาติสุดท้าย ชาติสุดท้ายสิ่งที่เกิดมาๆ ผลของวิญญูะ ผลของเวรของกรรมใจ

นี่ก็เหมือนกัน ที่เราเกิดเราตายกันอยู่นี้มันก็ผลของการกระทำของเราใจ แต่การกระทำ กระทำแล้วเราจะทำคุณงามความดี ทำคุณงามความดีของเรา ทำเพื่อให้จิตใจมันเบิกบาน ทำ เพื่อให้หัวใจมันมีสำนึก มีสำนึกว่า งานของเราๆ งานที่มาบวชเป็นพระๆ งานที่เรามาประพฤติ ปฏิบัติ

งานทางโลกเขาทำกันทั้งนั้นนะ พระเพิ่งบิณฑบาตกลับมา นี่งานทางโลก บัจฉัย ๔ พระก็ ต้องทำงาน บิณฑบาตเลี้ยงชีพๆ ชีวิตนี้มันต้องการอาหาร มันต้องมีบัจฉัยเครื่องอยู่อยู่แล้ว

ทีนี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางธรรมวินัยไว้กับบริษัท ๔ ไร่ บริษัท ๔ เข้าขึ้นมาคืออยากได้บุญกุศล อยากทำบุญกุศลของเรา เราต้องหุงหาอาหารเพื่อเลี้ยงชีพอยู่แล้ว ข้าวปากหม้อเราก็ดีก็บาตรใส่ผู้ทรงศีลๆ เพราะผู้ทรงศีลท่านไม่มีอาชีพของท่าน แต่ท่านก็ต้องดำรงชีพของท่าน ท่านก็เลี้ยงชีพด้วยปณิธานของท่าน นี่งานของพระ งานของฆราวาสที่ทำบุญกุศลขึ้นมา

แล้วงานของฆราวาส ฆราวาสทำบุญกุศลนะ กินอาหารแล้วก็ออกไปทำหน้าที่การงานของคนใจ หาสิ่งนั้นไว้เพื่อดำรงชีพต่อไป

งานของพระๆ ทำกตกิจเสร็จแล้วเข้าทางจงกรม นั่งสมาธิภาวนา นั่งสมาธิภาวนา นี่งานของพระใจ งานที่ว่าจะรื้อภพหรือชาติใจ เหนือโลกๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาๆ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานใจ คนที่เบิกบานได้มากน้อยแค่ไหน คนที่ไม่เบิกบานเลย คนที่หมักหมม การทำมาหาอยู่หากินของเขาทำด้วยความมูมานะบาคบั้นของเขา ถ้าเขามีบุญของเขา ประสบความสำเร็จของเขา เขาก็ชื่นใจของเขา

ถ้าเขาไม่มีบุญกุศลของเขา ทำสิ่งใดขาดตกบกพร่องไป เขาก็มีความทุกข์ความยากในหัวใจ ผู้ที่มีบุญกุศลทำสิ่งใดแล้วสมความปรารถนา นี่มีบุญกุศล มีความสุข มีความปรารถนาในชีวิต สิ่งที่เขาได้บุญกุศลของเขาเพื่อประโยชน์กับเขา เขาก็ทำประโยชน์กับโลกของเขาเพื่อประโยชน์กับเขา ถ้ามีบุญกุศลทำสิ่งใดไม่ประสบความสำเร็จ นั่นก็เป็นเรื่องของเขา นี่มันเป็นเรื่องหน้าที่การงาน เรื่องเวรเรื่องกรรม

แต่ถ้าใครมีสติมีปัญญา เวลาเขาทำหน้าที่การงาน เขาประสบความสำเร็จแล้ว สิ่งที่เป็นประโยชน์ ประโยชน์กับโลกอยู่แล้ว เขาจะหาประโยชน์กับหัวใจของเขา เขาจะชวนชวนหาเวลาของเขาเพื่อทำความสงบของใจ เพื่อค้นคว้าสัจจะความจริงในใจของเขา แล้วเวลาคนที่มีความสติมีปัญญาของเขาที่อยากจะกระทำนะ “ทางฆราวาสเป็นทางคับแคบ ทางฆราวาสเป็นทางคับแคบ” ในพระไตรปิฎกพูดไว้ทุกกระทงเลย

ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวินัย “ทางของคฤหัสถ์เป็นทางที่คับแคบ ทางของสมณะเป็นทางที่กว้างขวาง”

“ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ” ไ้คนอื่นที่มันตีตามกิเลสก็บอกว่าเป็นเห็นแก่ตัวๆ

แต่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีสิ่งใดเห็นแก่ตัว ท่านพูดความจริงเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดแล้วหนึ่ง ไม่มีสอง

ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ คับแคบเพราะกาลเวลาของเขา คับแคบเพราะหน้าที่การงานของเขา คับแคบเพราะเขากระเสือกกระสน เวลาที่จะมาประพฤติปฏิบัติทำได้ยาก อย่างมากก็ได้อ่อนก่อนนอน ตื่นนอน นั้นจะได้เวลาโอกาสปฏิบัติของเขา นี่คับแคบ คับแคบเพราะไม่มีเวลา คับแคบเพราะความจำเป็นบีบบังคับชีวิตของเขา คับแคบเพราะความเป็นจริง

ทางของสมณะกว้างขวาง ทำกตกิจเสร็จแล้วเข้าสู่ทางจกรม เข้าสู่เรือนว่าง พยายามประพฤติปฏิบัติของตน หน้าที่การงานของตนๆ ใง มีการกระทำขึ้นมา ถ้ามันจะประเสริฐ มันประเสริฐที่นี้ใง

คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติอยู่ ๖ ปี พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ขวนขวายแสวงหา แต่เวลาจะเป็นจริงก็เป็นจริงในใจของพระโมคคัลลานะ ของพระสารีบุตร

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะได้รับความจริงๆ เราต้องได้รสชาติใง รสชาติคือองค์ของมรรค รสชาติคือศีล สมาธิ ปัญญา สิ่งที่เกิดขึ้นมันมีรสชาติ

เวลามันทุกข์มันยากนี่แสนทุกข์แสนยาก เวลามันทุกข์มันยากนะ รสของทุกข์ ใครงๆ ก็รู้จัก รสของธรรมๆ รสที่มันอึดอึด รสที่มันมีความสุข สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วถ้าเกิดปัญญาโลกุตตรปัญญา ปัญญาที่มหัศจรรย์ มหัศจรรย์นี้มันไม่มีหรอก เวลาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภาวนามยปัญญาๆ ปัญญามันเกิดจากมรรค

นี่ก็เหมือนกัน แต่เวลาไปศึกษาแล้ว ศึกษามันก็เป็นสุดมยปัญญา คือการศึกษาทั้งนั้น เวลาศึกษามันก็เป็นความจำทั้งนั้น ความจำ คุณติ ชื่อ โทศัพท์มา รุ่นของใครใช้ได้มากได้น้อย รุ่นของใคร รุ่นใหม่มันใช้ได้มากกว่า

นี่จำมาขนาดไหนมันก็คิดได้แค่นั้นนะ คิดได้ตามที่เขาทำมาให้เท่านั้นนะ เพราะมันเป็นการศึกษาใง สุดมยปัญญาใง แต่เวลาภาวนามยปัญญาไม่เป็นเช่นนั้น มันไปทั่ว หลวงตาท่านพูดไว้วันนะ คนภาวนาเป็น ท่านบอกว่า ตาข่ายของปัญญามันครอบคลุมไปทั่ว สัมมาสมาธิเหมือนน้ำ

สิ้นฝั่ง สมานคือสมาน แต่ถ้าคนไม่มี แห้งแล้งทุกซอกซอก แต่คนมีสมาน โอ๊ย! มันอึดอึด มีความสุขนะ นี่สมานคือสมานใจ

แต่เวลาขึ้นของปัญญาเรดาร์มันจับไปหมด เครือข่ายมันไปได้ ๓ โลกธาตุ นี่เวลาขึ้นของปัญญาๆ คนเป็นเป็นอย่างนั้นนะ

แล้วบอกปัญญาเป็นอย่างไร เฮ้ย! ๓ โลกธาตุ เฮ้ย! เรดาร์มันจับปัญญาได้อย่างไร เฮ้ย! ปัญญาเรดาร์มีด้วยหรือ มันก็ไม่เคยเห็นนะ

แต่ถ้ามันไปรู้ไปเห็น โอ้โฮ!

มันเกิดจากอะไร มันเกิดจากสัมมาสมาธิ มันเกิดจากจิต จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก หลวงปู่มั่นบอก “จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก”

จิตนี้ ผลของวิญญูะไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม จิตนี้ไปตกนรกอเวจี จิตนี้มาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน มาเกิดเป็นสัตว์ให้เขาทำลาย ให้เขาทำให้เจ็บช้ำน้ำใจ นี่ไง จิตมันเป็นได้หลากหลาย นี่ผลของวิญญูะนะ ผลของเวรของกรรมนะ

แต่เวลาภาวนา พอจิตมันสงบแล้ว พอจิตมันฝึกหัดใช้ปัญญา โอ้โฮ! นี่ไง ดาบเพชรมันทะลุทะลวงกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ครอบครวัของมารตั้งแต่ปู่มั่นนะ นี่ไง พญามารครอบครวัของมาร มันก็ต้องตั้งป้อมสู้กับธรรมะในหัวใจของเรา ครอบครวัของมารมันยึดครองหัวใจของสัตว์โลกมาตั้งแต่ศึกค้ำบรพ ตั้งแต่สมัยไหนก็ไม่รู้ เพราะไม่มีต้น ไม่มีปลาย

แล้วเพราะเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา เราถึงชวนขวยมาประพฤติปฏิบัติ เราเพิ่งมาสร้าง เราเพิ่งมามีศีล มีขอบมีเขต มีขอบเขต เราเพิ่งทำสัมมาสมาธิเข้าไปสู่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ฐานที่ตั้งแห่งภพ ฐานที่ตั้งแห่งจิต สติจิตที่มันเวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ เราเพิ่งค้นพบสถานที่ทำงานของเรา

แล้วพอเราฝึกหัดใช้ปัญญายกขึ้นสู่วิปัสสนา นี่ความมหัศจรรย์ของจิต ความมหัศจรรย์ของจิตที่มันเกิดขึ้น เห็นใหม่ นี่ไง ภาวนามยปัญญาๆ ปัญญาที่เกิดจากการภาวนาไง ถ้าปัญญาที่เกิดจากการภาวนามันเกิดที่ไหน มันเกิดที่จิตของสัตว์โลก จิตของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันไม่เกิดอยู่ในตำรา ตำราเป็นตำรา

หลวงตาท่านเรียนจบมหานะ ท่านบอกว่า ถาวนามยปัญญาหรือวิถีแห่งจิตที่มันไปตามความเป็นจริงในตำราไม่มี แม้แต่ในพระไตรปิฎก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านก็จะไม่บอกไว้

เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านบอกว่า สิ่งที่มีเป็นความจริงๆ บอกไม่ได้ กิเลสมันจะเอาไปเป็นสัญญา กิเลสมันจะเอาสิ่งนี้ไปเป็นอาวุธ “ฉันรู้ๆๆ” กิเลสนี้ร้ายนัก ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่เป็นความเป็นจริงท่านจะไม่พูดออกมาให้กิเลสมันได้ยิน กิเลสได้ยิน กิเลสมันจะไปแอบอ้าง

นี่ไง ความเป็นจริงๆ เป็นอย่างนั้น ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ท่านก็เป็นจริงของท่าน ไอ้เราก็อพยายามประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นไหม

นี่วันพระ พระเป็นผู้ประเสริฐ แล้วถ้าผู้ประเสริฐ ไปวัดไปวา มันก็จะมีพระประธานในโบสถ์ พระประธานที่ศาลา แล้วก็สมมุติสงฆ์ให้เรากราบไหว้ แต่ถ้าเราเห็นพุทธะในหัวใจของเรา ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

ในวัด สำคัญก็พระประธานในโบสถ์เป็นหัวใจ เป็นหัวใจของวัด

นี่ก็เหมือนกัน พุทธะในใจของเราเป็นหลักใจของเรา เป็นสัจจะความจริงในใจของเรา พุทธะ ถ้าเราพยายามค้นคว้าหาขึ้นมา นี่ผู้ประเสริฐ ประเสริฐที่ใจนี้จริงๆ นะ เวลานั้นเป็น เป็นสิ่งที่ดีงามมากๆ เวลานั้นเลวร้าย เลวร้ายมากๆ คนเราทำลายกันด้วยความรู้สึกนึกคิด มันคิดก่อน แล้วมันถึงทำลาย แต่ถ้ามันจะเป็นความจริงมันคิดแต่เรื่องดีๆ ทั้งนั้นนะ แล้วมันจะส่งเสริมขึ้นมาให้มันดีขึ้นมา

แล้วถ้าเป็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันไม่ทำความเสียหายหรอก มันทำแต่เรื่องดีๆ เรื่องดีๆ เพราะอะไร เพราะมันต้องการให้หัวใจนี้ดี ต้องการให้มันประเสริฐขึ้นมาไง ถ้ามันประเสริฐขึ้นมา นั่นนะคือเป็นหัวใจของเรา เป็นอุดมการณ์ของเรา

เขาสร้างวัดสร้างวา สร้างสิ่งมหาศาลในพุทธศาสนา เราจะสร้างหัวใจของเรา เราจะสร้างพระเป็นๆ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในหัวใจของเรา เอวัง